

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Francisci Tvrriani Societatis Iesv, Aduersùs Magdeburgenses Centuriatores pro Canonibus Apostolorum, & Epistolis Decretalibus Pontificum Apostolicorum, Libri Quinq[ue]

Torres, Francisco de

Coloniae, 1573

VD16 T 1629

Cap. VI. Interpretatio testimonij Esaiae, Nisì credideritis, non intelligétis, quod citauit Clemens in doctrina Petri: quo redarguitur, quod finxerunt Magdeburgenses, fidem esse solam notitiam ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-29685

xisset: sic enim fidutiam [ac spem certam non habuisset, sed potius metum, qui est (vt dixi) quodammodo spei contrarius. At non ad hoc respexit, sed potius ad infinitam Dei potestatem & fidelitatem, πληροφροσύνη, id est, plenissimè sciens, credens, inquam, & fidutiam habens, quia quæcunq; promisit Deus, potens est & facere. Hæc est illa plenitudo fidei, cum qua iubet Apostolus accedere ad Dominum in epistola ad Heb. non enim dixit, ^{Heb. 10.} Accedamus cum fide, sed cum plenitudine fidei, vt planè intelligamus, non quicumque fidem habet, habere fidei πληροφροσίαν, quia neque quicumque fidem habet promissioni, id est, promissionem credit veram esse, fidutiam promissionis habet & spem certam, dum aliquid confiderat, vnde metus existat.

Interpretatio testimonij Esaia, Nisi credideritis, non intelligetis: quod citauit Clemens in doctrina Petri, quo redarguitur, quod sinxerunt Magdeburgenses, fidem esse solam notitiam Symboli, in epistola Clementis. Item demonstratio ex duobus locis Pauli & Salomonis, quòd fides sine dilectione vim iustificandi non habeat, & qui talem vim soli fidei tribuit, negare eum gratiam Domini nostri, & ad legem seruitutis redire. Cap. 6.

Sed veniamus ad extremum testimonium scripturæ sanctæ in doctrina Petri de fide, citatum in epistola Clementis, quod est Esa. c. 7. Nisi credideritis, (inquit) non intelligetis. quod quidem cum non de sola notitia eorum, quæ credenda erant, accipi possit: consequens est, vt neque fides in doctrina Petri notitiam solam symboli significet, vt Magdeburgenses fingunt. Immo illud etiam hoc testimonio confirmabimus, non fidem solam esse, quæ iustificet, sed fidem credentis cum dilectione. Ergò postquam Rafin, victo Achaz, multos Iudæos transtulit Damascum, & Phaceas rex Israel magnam multitudinem Iudæorum occidit, & ducenta millia mulierum duxit captiua, vt est in 2. Par. c. 28. post hæc, inquã, elati superbia vterq; Rex, coniuratis animis, venerunt Hierusalem animo eam expugnandi, & funditus delendi. Quarè cum in hoc secundo bello rex Iuda in maximo metu esset, nec vlla ratione intelligeret, quemadmodum periculum impendens effugere posset: adiit eum Esaias iussu Dei, vt metu eum liberaret, modò fidem verbis Dei habere vellet. at Rex noluit Prophetæ obedire, vt ^{Esa. 7.} metum deponeret, & Deo crederet inopinatam liberationem promittenti. Cum ergò signum simulatione religionis, quauis iussus, rex Achaz petere nollet, dixit propheta: Audite ergò domus Dauid, nunquid parùm est vobis, molestos esse hominibus, quia molesti estis & Deo meo? Propter hoc dabit Dominus ipse vobis signum: Ecce virgo concipiet, & pariet filium. Scilicet ad hoc signum, quod est pars symboli de filio Dei ex Virgine nato, retulit propheta, quod priùs quasi procemij loco dixerat, antequàm signum hoc, cuius fidem postulabat, daret: Nisi credideritis, non intellige-

tis: fides enim ea, quæ naturalē intelligentiā superant, assequitur. hæc autē fides, quam hoc loco propheta poscebat, & quæ in doctrina Petri citata est, quod non consisteret in sola notitia illius signi dati, quod, ut dixi, pars symboli est: vel ex eo constat, quod exprobrauit regi propheta, quod molestus esset non solum hominibus, sed Deo, scilicet non crededo: nemo autē molestus est ei, quem diligit. Erat igitur fides, quæ poscebatur, non sola fides, quam Lutherani profitentur, sed fides cum dilectione. neque enim satis erat credere, futurum esse, ut filius Dei ex virgine nasceretur, nisi simul diligeretur, quia propter nos ex virgine nasci vellet. vnde Proclus ille Constantinopolitanus, vir excellenti doctrina ac sanctitate, in epistola ad episcopos & presbyteros Armeniæ, loquens de fide & dilectione, Vtraque (inquit) alteram adiuuat. fides est speculum charitatis: charitas, firmamentum fidei. credimus quod verbum incarnatum est *επαθρο*, & diligimus eum, qui propter nos formam serui accepit, &c. Illud præterea aduertendum est, solere accipi in scriptura intelligere, pro eo, ac diceretur, intelligere ad faciendū, sicut scriptū est, Noluit intelligere, ut bene ageret. Sic autē intelligere ad faciendū quod creditur, dicitur etiā in scriptura sancta intelligere corde. vnde Esaias: Nè fortè videant oculis, & auribus audiant, & corde inelegant, & conuertantur, & sanem eos. In hoc igitur consistit conuersio peccatoris, & salus animæ, si quis auribus quidem audiat verbum Dei, (Fides enim ex auditu est, & auditus per verbum Dei) corde autem intelligat, scilicet ut faciat illud: hic est enim qui bene intelligit quod credit, sicut scriptū est: Intellectus bonus omnibus facientibus eā, scilicet sapientiā. Ergo qui sapientiam verbi, cui credunt, nō exercent in dilectione, horū intellectus, quem per fidem solam habent, non est perfectè bonus, neq; eorum fides Deo ad æternam gloriā placet. Itaq; sicut veteres philosophi, id quod vel ex sacris literis, ut pleraque alia sine fide didicerūt, vel per se, ratione naturali magistra, cognouerunt, tradunt, quæ discuntur, ut fiant, disci illa quidē faciēdo: item faciēdo, propriè & simpliciter sciri ac iudicari: ita ut qui non faciat, neque scire quidem propriè dicatur: neq; perfectè assentiat, aut iudicet faciendū esse: pendeatq; practica assensio ex voluntate operandi secundū illā, ut ex 2. 7. & 10. libro Aristotelis de moribus, intelligi potest: Sic qui credunt, id est, qui sciunt per fidē, ut secundū fidē viuunt & operentur, nisi accedat voluntas perfecta eadē faciēdi, (quod sine dilectione fieri non potest) nondū perfectè credunt. Itaq; sicut qui adulter est, nondū perfectè ac propriè scit aut iudicat non esse adulterandum: sic qui credit, siue per fidem scit, Deum esse, & remuneratorem esse, neq; tamē ita viuunt, ut vita eius remuneratione digna sit: nondū ille quidem, sicut debet, rectè aut credit, aut intelligit, quod se dicit credere & intelligere. Item qui se dicit & putat per fidē apprehendere, & applicare sibi Christū pro nobis passum & suscitātū, ut isti loqui solent, nondū rectè apprehendit, nisi simul ita viuat, ut tanquā Christo cōmortuus, in nouitate vitæ ambulet. Quorsū enim ne-

Psal. 35.

Esa. 6.

Psal. 110.

Quis perfectè
aut imperfe-
tè credere, sci-
re, iudicare,
apprehende-
re, aliquid
dicendus.

faciendū esse: pendeatq; practica assensio ex voluntate operandi secundū illā, ut ex 2. 7. & 10. libro Aristotelis de moribus, intelligi potest: Sic qui credunt, id est, qui sciunt per fidē, ut secundū fidē viuunt & operentur, nisi accedat voluntas perfecta eadē faciēdi, (quod sine dilectione fieri non potest) nondū perfectè credunt. Itaq; sicut qui adulter est, nondū perfectè ac propriè scit aut iudicat non esse adulterandum: sic qui credit, siue per fidem scit, Deum esse, & remuneratorem esse, neq; tamē ita viuunt, ut vita eius remuneratione digna sit: nondū ille quidem, sicut debet, rectè aut credit, aut intelligit, quod se dicit credere & intelligere. Item qui se dicit & putat per fidē apprehendere, & applicare sibi Christū pro nobis passum & suscitātū, ut isti loqui solent, nondū rectè apprehendit, nisi simul ita viuat, ut tanquā Christo cōmortuus, in nouitate vitæ ambulet. Quorsū enim ne-

cessè

cessè est, à nobis exigitur, vt credamus Deum & esse, & remuneratorem esse, nisi vt vitâ agamus remuneratione dignam? quorsùm itè, vt apprehendamus per fidè Christû pro nobis passum, nisi vt circumferamus, sicut Apostolus ait, mortificationem Iesu Christi in corporibus nostris, vt vita eius manifestetur in nobis? Quod si ità est, an non consequens est, vt eiusmodi apprehensio ac fides sola, non sit recta? Non enim Christus credentibus tantum, sed obtemperantibus, sicut Apostolus ait, factus est causâ salutis eternæ. Dicant ergò isti, an apprehendere per solam fidem Christum passum, sit illi obtèperare? Si igitur natura philosophos docuit, perfectionè assensûs practici in voluntate operandi pendere: an vos Christianos natura & scriptura non docebût, similiter perfectionem fidei ex dilectione, quæ voluntatè operâdi perficit, pendere? Prætermisissis ergò nûc reliquis scripturæ sanctæ locis, qui infiniti sùnt, vt hûc tandè locû finiamus, confirmemus superiora duobus testimonijs, altero Pauli, altero Salomonis. Paulus igitur, postquàm dixit, ad Timoth. scribens, Lex non est iusto posita, sed iniustis & non subditis, impijs & peccatoribus, & quæ sequitur: subiungit paulo post, Superabundauit autem gratia Domini nostri Iesu Christi cum fide & dilectione. in quo quidem docuit differentiam legis & euangelij, siue præstantiam potiùs Euangelij supra legem in eo, quod commune alioqui erat legis & Euangelij, id est, quantùm ad decalogum, de quo loquebatur. Lex enim decalogi Mosàici iubebat & vetabat, vita & morte propositis: quæ ratio iubendi bona erat & utilis, solùm tamen conueniebat iniustis, & non subditis. nunc autem (inquit) superabundauit gratia Domini nostri Iesu Christi cum fide & dilectione. Eadem enim iubet, & contraria vetat Euangelium, non quidè operans iram, & statim occidens, vt lex vetus: sed, vt Clemens Romanus in lib. 6. de Apostolicis constitutionibus ait, reiiciens iudiciû mortis in alterû seculû, & hîc gratiâ ac veniâ tribuens operanti non secundùm legem seruitutis ex timore, sed operâti secundùm legem libertatis ex fide & dilectione. De hac superabundantia gratiæ loquebatur Dominus in euangelio, cum aiebat: Nisi abundauerit iustitia vestra plusquàm scribarum & Phariseorum &c. Itaque non dixit Apostolus, Superabundauit gratia Domini nostri Iesu Christi cum fide, nè de fide sola malè Luterani interpretarentur, vt in alijs locis fecerunt: sed dixit, Superabundauit cum fide & dilectione. quo in loco satis nos Paulus admonuit, quod in alijs locis suarum epistolarum de fide iustificante dicit, id de fide recta, id est, de fide viuâ per dilectionem, intelligendum esse. Quòd si gratia Domini nostri Iesu Christi, qua iustificamur, abundauit supra iustitiam ex lege, (hoc enim significat, Superabundauit) ergò gratia Dei cum fide sola non abundauit supra iustitiam ex lege: ac proindè ex fide sola non iustificamur: quia iustitia ex fide sola, non superat iustitiam ex lege. Quare gratiam Domini nostri negat, quisquis soli fidei, & non potiùs fidei, simul cum dilectione fidem perficiente, vim iustificandi tribuit. Et Dominum gratiæ Iesu

2. Cor. 4.

Heb. 5.

Perfectio qua
vnde pendens.
aut pendere.
intelligatur.
1. Tim. 1.

Matth. 5.

Iustitia ex fide
de sola, non
superat iustitiam
ex lege.

sum

sum negat, qui iussit superabundare iustitiam nostram plusquam scribarum & Phariseorum: illorum enim iustitia, ex fide ac timore erat: nostra vero, ex fide ac dilectione. Ex quo fit, ut Lutherani, dum de lege libertatis gloriantur, & se patronos eius ac defensores esse putant, assignantes soli fidei rationem iustificationis, & non potius fidei cum dilectione, ad legem non gloriantes, seruitutis, nescientes & nolentes, se reuocent. Alterum testimonium est Salomonis in Prouerb. capit. tertio: Misericordiae (inquit) & fides non desint tibi. Liga autem eas in collo tuo, sic enim est apud Septuaginta, & scribe eas in tabula cordis tui, & inuenies gratiam. Si, ut inueniamus gratiam, ligandae sunt fides & charitas, (hanc enim significat misericordiae) quomodo sola fides iustificat? Rursus si sola fides iustitiam consequitur, male praecipit Salomon ligare fidem & misericordias, immo vero, vos Magdeburgenses & ceteri Lutherani, peruersè in ratione iustificationis illa disingitis ac diuellitis, quae spiritus sanctus per sapientiam Salomonis, ad inueniendam gratiam iustitiae, copulare iussit. Praecipit itaque Salomon ligare fidem & charitatem in collo animae, id est, praecipit fidei & charitati, tanquam diuino iugo subijcere τὸ πρακτικόν, quod symbolicè vocat collum, ut Procopius Gazæus in commentarijs Prouerb. Salomonis notauit. Sequitur in Salomone, Et scribe eas in tabula cordis tui. Tabulam vocat, ut idem author ait, τὸ πρακτικόν animae: siue τὰς πρακτικὰς δυνάμεις, id est, partem irascendi, & partem concupiscendi, quae cum ratione & voluntate rationali velut digiti cum manu pariter ad operandum feruntur. Itaque praecipit, ut fidem in operibus misericordiae, quae sunt opera charitatis, vtraque harum partium animae exerceamus, ut gratiam iustitiae inueniamus. Ergo fides sola sine adiumento charitatis, non valet ad inueniendam gratiam: alioqui non praeciperet Salomon ligari eas ad inueniendam gratiam. Ex quo intelligi potest, cum scriptura fidem laudat, fidem viuam per dilectionem laudare, sine qua fides quidem esse potest, sed ad vitam, qua iustus ex fide uiuit, sufficere non potest. Sed pergamus ad ea, quae sequuntur: refellamusque deinceps reliqua, quae huc pertinent, ab eisdem Magdeburgensibus obiecta.

Hereticos contra scripturam disingere, quae scriptura iubet coniungere.
Procopius Gazæus.

Quoties scriptura fidem commendat, fidem cum dilectione commendat.

Defensio eius, quod Petrus in epistola Clementis scripsit, fidem esse initium & fundamentum salutis, quod Magdeburgenses reprehendunt: & explicatio, quam vim habeat hoc fundamentum fidei ad rationem iustificationis, ex varijs parabolis à magnis authoribus notatis. Item, quod quidam antiqui patres fidem solam laudauerunt, quomodo, solam, intellexerint, ex eorum verbis constare.

Cap. 7.

Reprehendunt præterea, quod in doctrina Petri dicatur fides tantum initium & fundamentum salutis.] Quanquam in doctrina Petri non hoc scriptum est, sed illud potius præclarum fidei testimonium & fundamentum, in prima fronte symboli scilicet (de hoc enim loquebatur)

mon-